

A Torah Perspective on Foreign Alliances

בראשית פרשת תולדות פרק כו

(א) וְיִהְיֶה רָעַב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְלֶכֶד הָרָעַב הָרֵאשִׁון אֲשֶׁר הָיָה בְיַמֵּי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה:

(ט) וַיִּקְרָא אַבְיִמֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אֵךְ הִנֵּה אֲשַׁתְּךָ הוּא וְאִיךָ אֲמַרְתָּ אַחֲתִי הוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אֲמַרְתִּי פֶן אָמוּת עָלַיָּה: (י) וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ מַה זֹאת עָשִׂיתָ לָנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם אֶת אֲשַׁתְּךָ וְהִבַּאתָ עָלֵינוּ אֲשָׁם: (יא) וַיֹּצֵא אַבְיִמֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לְאֹמֶר הַנִּגַּע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת:

(יז) וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל יִצְחָק לָךְ מַעֲמֹנִי כִּי עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מָאֹד: (יז) וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן בְּנַחַל גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם:

(כו) וַאֲבִימֶלֶךְ הֵלַךְ אֵלָיו מִגְּרָר וְאַחֲזֵת מִרְעוּהוּ וּפִיכַל שָׂר צָבָאוּ: (כז) וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם יִצְחָק מְדוּעַ בָּאתֶם אֵלַי וְאַתֶּם שׂוֹנְאֵתֶם אֹתִי וְתִשְׁלַחְנִי מֵאַתְּכֶם: (כח) וַיֹּאמְרוּ רָאוּ רְאִינוּ כִּי הָיָה יְקִיָּק עִמָּךְ וְנֹאמַר תְּהִי נָא אֵלֵהּ בִּינּוּתֵינוּ בִּינֵינוּ וּבִינְךָ וְנִכְרַתָּה בְרִית עִמָּךְ: (כט) אִם תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כְּאֲשֶׁר לֹא נִגְעָנוּךְ וְכְאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמָּךְ רַק טוֹב וְנִשְׁלַחְךָ בְּשָׁלוֹם אֶתָּה עֵתָה בְרוּךְ יְקִיָּק: (ל) וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתָּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ: (לא) וַיִּשְׁפִּימוּ בְּבִקְרָה וַיִּשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיִּשְׁלַחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאֵתוֹ בְּשָׁלוֹם:

רש"י בראשית כ"ו:כ"ח

תהי נא אלה בינותינו – תהי האלה אשר בינותינו מימי אביך, תהי גם עתה בינותינו.

רמב"ן בראשית כ"ו:כ"ט

וענין הרעה הזאת אשר פחדו ממנו, איננו נראה שיירא מלך פלשתים שלא יבא עליו יצחק למלחמה, אבל הבטיחם אברהם: לו ולנינו ולנכדו (בראשית כ"א:כ"ג), ועתה אמרו בלבם בעבור שהפרנו אנחנו את בריתנו עם יצחק ושלחנוהו מעלינו, גם הוא יפר בריתו עמנו ויגרשו זרעו את זרענו מן הארץ. ולכן עשו עמו ברית חדשה והתנצלו לאמר לו שלא הפרו הברית הראשונה שלא עשו עמו רק טוב. וזה טעם: תהי נא אלה בינותינו (בראשית כ"ו:כ"ח) – שנבא עתה עמך באלה להחרים על כל מי שיעבור על הברית, כטעם: לעברך בברית י"י אלהיך ובאלתו (דברים כ"ט:י"א).

דעת זקנים בראשית כ"ו:כ"ט

כאשר לא נגענוך וכאשר וגו' – משל לארי שהיה לו עצם בגרונו אמר כל מי שיבא ויטלנו יעשרנו המלך עושר גדול, בא עוף אחד ששמו אגרון שצוארו ארוך אמר אני אטלנו, הכניס העוף ראשו בגרון הארי והוציא העצם, לאחר שהוציאו שאל שכרו, אמר לו הארי לא דיך ששלחתך בשלום ולא אכלתיך כשהכנסת ראשך בגרוני אלא שעדיין אתה שואל שכר כך אמר לו אבימלך ליצחק חסד גדול עשינו ממה ששלחנוך בשלום כי דרכנו להזיק כל הבא.

רש"י הירש בראשית כ"ו:כ"ט

(כ"ט) וַאֲבִימֶלֶךְ הֵלַךְ אֵלָיו וְגו' – ביקור זה של אבימלך, אופייני ביותר. על אף שהוא עצמו הפר את הברית שכרת עם אברהם, היה רוצה מאד לקבל שבועת ברית מיצחק. עד לתקופות האחרונות של

החיים הלאומיים יהודיים, הייתה זו האומה היהודית אשר תמיד בכל המצבים והתנאים, שמרה אמונים לבריתותיה עם האומות; ובשל נאמנות זו, זכתה בכבוד ובשם טוב. אופיינית היא גם הטענה: "ונשלחך בשלום" (פסוק כט). הם רואים עצמם כחסידים וישרים, על שגירשו אותו מבלי לגזול ממנו מקודם את רכושו.

נצי"ב בראשית כ"ו:ל

ויעש להם משתה – כדרך הצדיקים להתפייס בנקל ולהמצא למי שמבקש שלום.

ספורנו בראשית כ"ו:כ"ח

כי היה ה' עמך – ולא מיראתנו ממך נכרות אתך ברית.

מנחת אשר פרשת וארא (minchasasher.com)

ויש לעיין בגדר זה דדרכי שלום האם כל ענינו למנוע איבה ביננו ובין שכנינו וכדי שלא יפגעו בנו הנכרים אשר סביבותינו, או שמא יסוד הלכה זו משום שנצטוינו ללכת בדרכיו ית"ש ולדבוק במדותיו, ו"טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", ומשו"כ יש להאיר פנים לכל אדם ולהטיב עמו אף אם אינו מבני ישראל.

Most of the Mefarshim have a skeptical view on Avimelech's peace offer. Yet, the Sforno seems to understand that Avimelech had ideal intentions as he was pursuing a higher, divine calling. Similarly, Rav Asher Weiss presents a machlokes between the Rambam and the Tur as to if foreign alliances are ideal or simply pragmatic.

מסכת ברכות י"ז.

אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי, שלא הקדימו אדם שלום מעולם, ואפילו גוי בשוק.

משנה אבות ד'ט"ו

רבי מתאי בן חרש אומר, הוי מקדים בשלום כל אדם.

ר' עובדיה מברטנורא שם

הוי מקדים שלום לכל אדם. ואפילו לנכרי בשוק:

מסכת גיטין ס"א.

ת"ר מפרנסים עניי גוים עם עניי ישראל ומבקרין חולי גוים עם חולי ישראל וקוברין מתי גוים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום.

משנה גיטין שם

ומחזיקין ידי גוים בשביעית אבל לא ידי ישראל ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום.

גמרא גיטין ס"ב.

ואין כופלין שלום לגוי. רב חסדא מקדים ויהיב להו שלמא, רב כהנא א"ל שלמא למר.

רמב"ם מלכים ומלחמות י"ב

... אפילו הגויים, ציון חכמים לבקר חוליהן, ולקבור מתיהם עם מתי ישראל, ולפרנס ענייהם בכלל עניי ישראל, מפני דרכי שלום. הרי נאמר "טוב י"י לכל ורחמיו על כל מעשיו" (תהלים קמ"ה:ט'), ונאמר "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג':ז):

שערי קדושה חלק א שער ה (הרב חיים וייטאל)

ולא יכעס כלל אפילו על בני ביתו, ולא יקפיד כלל, ויהיה נעלב מן הכל ולא עולב, ויהיה שמח אפילו בעת צרותיו, (עיין שו"ע סי רכ"ב ס"ג) ויהיב את כל הבריות אפילו גויים, (עיין מדרבי יוחנן ברכות י"ז א.)

טור יורה דעה קנ"א:ב

וכן מותר לפרנס ענייהם ולבקר חוליהם ולקבור מתיהם ולהספידן ולנחם אבליהם משום דרכי שלום.

שולחן ערוך יורה דעה קנ"א:ב

מותר לפרנס ענייהם ולבקר חוליהם, ולקבור מתיהם, ולהספידן ולנחם אבליהם, משום דרכי שלום.

ט"ז שם

(ט) מותר לפרנס ענייהם כו' – קשה שהרי בגיטין פרק הניזקין (גיטין ס"א) אמרו תנו רבנן מפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל משמע אבל בפני עצמן לא ולמה לא כתב הטור ג"כ עם עניי ישראל...
... ונראה לע"ד דהכל ניחא דבאמת אין חילוק בין עם עניי ישראל או לא אלא דהבריייתא נזהר שלא תאמר הא דאמר מפרנסין עניי עובדי כוכבים הוא מצוה בזה ע"כ אמר עם עניי ישראל דזה פשוט דא"ל דגם בהם יש מצוה כמו בישראל או אפילו קצת פחות מזה זה אי אפשר דבישראל יש מצוה מן התורה ועובד כוכבים הוא מפני דרכי שלום לחוד נמצא שאין להם יחוס זה עם זה לענין מצוה והיאך קאמר עם אלא ודאי להורות שאין איסור בדבר... וגם הטור שכתב בהדיא "מותר לפרנס ענייהם" הרי שבפירוש כתב לשון היתר ע"כ א"צ ליתור לשון עם עניי ישראל וזה נראה לי ברור והגון בסייעתא דשמיא.

שולחן ערוך יורה דעה קמ"ח:

אסור לקפל לו שלום לעובד כוכבים לעולם. לפיכך טוב להקדים לו שלום, כדי שלא יתחיל העובד כוכבים, ויצטרך לקפל לו שלום.

שולחן ערוך יורה דעה רצ"א:ב

להגה: נעובד כוכבים שבקש שיתנו לו מזוזה, נרוצה לקבעה בפתחו, אסור לתנה לו (כך השיב מהרי"ל). ונראה לי דמכל מקום במקום דאכא למיחש משום איבה, נשירע משום זה לישראל. שרי כן נראה לי.

Rav Soloveitchik, Confrontation

We cooperate with the members of other faith communities in all fields of constructive human endeavor, but, simultaneously with our integration into the general social framework, we engage in a movement of recoil and retrace our steps. In a word, we belong to the human society and, at the same time, we feel as strangers and outsiders.

[Rav Asher Weiss Article](#)[Rav Torczyner Shiur and Mekoros](#)